

خاتون نون سناندا ایے - مکہ خاتون بدیع الجمال پری دی
سہیلی سوئی ایے - قہر سیف الخلوک نے بدیع الجمال پری

دی شادی بندی ایے -

ماد شاہ دا بیٹا ہون کر لئی سیف الخلوک دی زندگی وڈی
مشغلی تے شاندار دی - ایس دن باوجود سیف الخلوک
ایڈامہ اوکھا سفر تے اوہں سفر وچ مشکلات دا
سامنا کر کے اپنی منزل تک پہنچیا - ایس دوران اوہ مٹرک
کیتے دیس چلا جاندا پر اوہں نے صبر تے عزم و ہمت
نال نہ صرف ملامہ بدیع الجمال پری تک پہنچیا بلکہ
بلاواں نال مقابلہ کر کے سرانڈپ دے بادشاہ دی
دعوت دیں دی ریاست دیا - سیف الخلوک زاپیم
دیائی نہ کسے معاوضے تے نہ کسے راج لئی کہتی -

سوانح عمری 5

ڈاکٹر فقیر نے ایس دھرتی دے لوکاں نوں کہہ نیوایا
پنجابی زبان تے ادب دی خدمت کرن والیاں اچ ڈاکٹر
فقیر محمد داہناں اچا بیٹا کڈھدا ایے - اہنیاں نے ایس دے
دھرتی دے لوکاں نوں کئی ایسی جباتی وقف کہتی ایے
پچھو پچھو فقیر محمد دے ایس دھرتی دے لوکاں لئی کجھ
سنیہ کجھ گونہ

۱ - سوئے رب دی ثناء

ڈاکٹر صاحب آپ دی ساری رب دی ثناء دیکھ دی
چوٹ تے کر دے مس توں پوراں لوں دی پندرس

بقول ڈاکٹر فقیر محمد

سے پندرہ اوج، تثلیث دارنگ دیکھا

ذرا رنگ تو حیدر دا چہرہ ہے

دناں وچ ویکھن پتھر شکن بن دے

جسے یوج ندیم تے پتھر وچ دے سن

2- آخری نبی نال عشق

ڈاکٹر فقیر محمد اوری نبی اکرم نال عشق کر دے سن تے اپنے لوکاں

توں وی حضور ہی دے مقام ورے دسدیاں سیویاں

کیندے نیں۔

یہ سیریاں محمدان نصان توں بویت اٹان مقام عہدہ

سیا اپنے شعر بیاناں وچ لکھ کے نام محمد دا

حضور دی اطاعت دا بیان

اللہ ہی دے آخری نبی حضرت محمد دی اطاعت

خدا دی اطاعت اے۔ اطاعت دا مطلب اہم اے

جیٹری گل حضور نے کہی تے خیر رکھ کرن دا حکم کھدا

اوہ کم کرنا تے حدیے کماں توں منع کھدا اوہ کم نہ کرنا۔

ڈاکٹر صاحب بیرونی نبی دی اطاعت کر دے سن تے

احیاء لکھتاں وچ وی حضور دی اطاعت دا بیان اے

یا قرآن پاک تے عمل دا درس

تو حیدر تے رسالت دے اہم ارتوں مگر ہن قرآن پاک اچھے

لکھے اصولاں تے عمل کرن دا حکم اے۔ ڈاکٹر صاحب

تے آپ ہی قرآن پاک تے عمل کھدے آئیاں لوکاں توں

وی لکھن کئی۔

5- اسلامی نظام زندگی -

آپ اک اسلامی گھرانے دے چشم و چراغ سن۔ اس لئی
اونہاں نے ساری حیاتی اسلام دے مطابق لکھی
تاکہ اسلام دا پیغام دیندے رہے۔

6- جہاد دا سبق

ڈاکٹر فقیر محمد اک مجاہد سن۔ اونہاں نے اسلام دی خاطر جہاد
کے بارے ایہاں سنگیاں ساتھیاں تے مثال دے لوکاں توں وی
مباددا درس دتا۔

7- آزادی دے عاشق

کس وی قوم لئی آزادی مہوں وڈی شہید رہی اے۔ منہاں بی دھرتی
دے مہان پتر ڈاکٹر فقیر محمد فقیر آزادی دے عاشق سن تے
ادھیاں نہیں پاکستانی دھرتی دی آزادی دی خاطر لکھتاں
لکھیاں۔ جنگ دے ویلے اونہاں نہیں سپاہیاں دی
بھیت و دھماں لئی "ستاراں دیں" دے ناں تے جنگی نظام
لکھیاں۔

8- قربانی دا درس

ڈاکٹر فقیر محمد سیراں دے دوراں آزادی دی جنگ پورچی
سی وندے دوراں تے جنگ اچ اونہاں توں آہنیاں لوکاں توں
قربانی دین لئی پیر علم کہتا۔

9- جوواناں توں بھت دا درس

ڈاکٹر صاحب جوواناں لئی اک وڈی مثال سن۔ کسے وی قوم
دی کامیابی اچ تو جوانی توں زیادہ خاص ہوندا ہے۔ آپ
نے جوواناں توں بھت و صل لئی کئی لکھیاں لکھیاں۔

بول مٹی دیا یا ویا دی فکری مٹی خوبیاں دسو۔
پنجابی ڈراماں دا ایہ مجموعہ 1977ء وچ پنجابی ادب اچ
شائع کیتا۔

بول مٹی دیا یا ویا دی فکری مٹی خوبیاں

1۔ علامتی ڈرامے

سجاد حیدر پوراں دے ایس ڈراماں دے ٹھوٹے اچ اوہناں
تیں علامتاں ورتیاں ہن جوں جوں ڈرامہ آگے ودھدا اے
تے ایہناں ڈراماں کرداراں دا پتہ لگدا اے۔

2۔ خود فریبیاں، منافقتاں نے مکاریاں دی تئنا

سجاد حیدر پورا دے ڈرامے لوکاں دیاں منافقتاں، مکاریاں
تے فریبیاں دی تئنا کردے دسدے ہن۔

3۔ انسانی نفسیات دا اظہار

سجاد حیدر نے اپنے ڈراماں اچ انسانی نفسیات دا اظہار
کیتا خاص کر اوہناں دے آخری ڈرامے اچ منوں جی دا
کردار جیڑا نفسیاتی سرچش سی۔ لکھاری دے بقول
انساں توں انساں دی نفسیات سمجھن دی کوڑا اے۔

4۔ علامتاں کے استعمالے

لکھاری نے اپنی لکھناں اچ پنجابی علامتاں کے استعمالے

استعمال کیتے ہن۔ جیڑوں بول مٹی دیا یا ویا اچ ' 091

انسانیت دا بھوکے اچ نری نوکرانی "

سوال نمبر 07

چوتھڑاں طنز و مزاح ہن اک چنگی لکھتے اے، ویروا کرو۔

ارشاد سیر تھوراں جی دے ایس انشا کے اچ چورہ
انشا کے نہیں تے ایس دا چتر پیکر نال کجھ ایہہ گلاں ساہنڑیں
اونیاں تیں۔

1- مزاح دا مجلس انداز

ارشاد سیر تھوراں نے چوتھڑاں دے وج پاسے تے مزاح دا
انداز رکھیا اے تیں کسے وی بندے دی حیاتی چھلاں دی
سچ نہیں چھلان ایس انشا کے توں پڑھ کے ایہی لگدا جیوں
کسے مجلس دے وج کوئی آپ ویس لایا سووے تے

دو جہاں توں وی پیار پایو وے۔

2- پنجابی ادب دی پہلی کتاب

جے اسی پنجابی ادب دی کل کر لکھتے ایس اچ مزہبی
تخلیقی نے صوتی کتاباں، بویت، سداں تیں پر چوتھڑاں
ایہو ایہو جی لکھتے اے جیڑی پنجابی ادب دی پہلی
مختر لکھتے اے

3- طنز و مزاح دا توہ کلا انداز

لکھاری تیں چوتھڑاں اچ طنز و مزاح دا اک توہ کلا
انداز اپنایا اے جی دے وج اونیاں تے لئی برائیاں دا
حوالہ تکررہ کیتا اے۔ بڑھیاں آجے بی سپہ چلنا اے
جیوں اونیاں تے لکھیا اے پئی پہلے مہمان توں رقت سمجھا جانا
سی براج دے دور مہنگائی کر کے مہمان رقت بینا چارہاں

سوال نمبر 9

ڈرامہ نگاری

ڈرامے کا لفظ یونانی لفظ 'ڈراما' سے نکلا گیا ہے جس کا مطلب ہے 'کھانا'۔

اصطلاحی معنیٰ آج ڈرامہ اس وقت کہ جب ایک شخص کسی عمل یا واقعے کو کھانا جیو میں ادا کرے۔

ڈرامے میں کرداروں کی خصوصیات اور ان کے (ارکان) میں جوڑے۔

1- کردار نگاری

2- کہانی افسانہ

3- بلاگ

4- منظر نگاری

5- مکالمہ نگاری

6- زبان کے بیان

7- پچھلے

8- تصادم یا ٹکراؤ

9- ڈرامے کے عناصر

ڈرامے میں دیباچہ،

ایک ڈراما،

سٹیج ڈراما،

ٹی وی ڈراما،

ایڈیو ڈراما

پنجابی ادب اچ کافی

پنجابی ادب اچ سرگزشتوں صنف کافی اے۔
چترکی اپنے مزاج پاروں سب پڑوں ودھداے اے۔
لعنوں معنیوں بارے کوئی داغ گل نہی کہی تھی۔
لوکاں دی کافی وارے وکھری رائے اے۔
کافی دا لفظ کنی جوں نکلیاں جیہا مطلب اے کافی
جیوں وکنی باللہ شہیدا (شرح ادب دی گواہی کافی اے)
کافی بندہ سنی موسیٰ اچ اک راگ تے تھانوی اے جیوں
کافی آکھیا جاندا اے۔

اصطلاحی معنی اچ کافی اونٹوں آکھیا جاندا اے جیہا صوف
فلسفہ تصوف یعنی اللہ سب گلاں دا ذکر پورے

کافی وح اللہ نال محبت، عاقبت دی فکر، عبادت تے ریاضت
دا ذکر تے چند گلاں دی تلفیق دا درسی ملدا اے۔